

(*PAlc.*) i en fi «argent monnayé», «argentum» (*RMa.*, 213; *Dozy, Suppl.* II, 796-7). No sembla que aquesta sospita (encara que no infundada) es pugui donar per provada; caldria trobar-ne més comprovacions; car el procés semàntic es podia produir a qualsevol lloc, i ja hem vist que en català en trobem els diversos escalons més comprovats que enlloc: al capdavant el sentit d'argent en àrab es documenta sobretot en una font catalana (*RMa.*) i una de marroquina (el *Qartàs*, de 1326), i per tant fins es podria suggerir que fos l'àrab el qui hagués calcat de l'hispano-romànic. Que aquí vagi néixer, fóra ben explicable pel fet que les mines d'argent més importants d'Europa han estat en terres hispàniques des del temps dels romans, i les del domini català (Canigó etc.) foren de les més conspícues (*TopHesp.*, 300; *EntreDL* II, 93, n. 25b).

*Platada*. *Platalló* mall. 'llustrí, lluentó' [*plataió*, Bart. Ferrà, *Comèdies, IdOr* I, 121; Moll, *AORBB* III, 44]. +*Platat* m. 'platada, plata o plat ple de ---' ross. «un gros *platat* de millassos», Saisset, *Cat. d. R.*, 138. *Platejar* 'argentar' [*Lacav.*]: «formen son càlzer escarides serres / que *plateja* l'hivern y l'estiu daura», *Canigó* II (O. C. IV, 153). *Platenat* 'forrat de plates o plaques' «una correça *platenada* de vori en la qual havie un florí» *SdUrg.* a. 1400 (*BABL* VI, 474), format amb la terminació de \**patenat* derivat de *patena* 'plata'. *Plater* 'argenter' [*DTO*. 1647], mot inacceptable pres del cast., car en català s'ha dit sempre *argenter*: *plateria* per 'argenteria' és desusat i qualificat de castellanisme intolerable. *Plater* 'aplanat, descansat' (*DAG.*). *Platera*, en gran part o totes les dades d'*AlcM* corresponen a *plàtera* amb l'accent oblidat. *Plateresc*, del cast. *plateresco* derivat de *platero* 'argenter'. *Plaiís* [1847, *DAG.*]; *platillada* [Lab. 1840]. *Platona*. *Platós*. *Platussa* [-*use DTo*. 1670; «pelaià» Lab.].

*Platí* [-*ino*, 1868, *SLiitCosta*] abans *platina* [Belv., Lab. i doc. de 1825], presos del cast. *platino* [1817] abans *platina* [1748], pròpiament diminutiu de *plata* 'argent'; la forma *platina* s'imità del fr. *platine* m. [c. 1780], que s'havia pres del castellà d'Amèrica, i de primer fou també femení (encara 1835, des de 1752), però els joiers francesos el prengueren com a masculí per influència d'*or*, *argent* etc. (cf. Schmidt, *BbZRPb*. LIV, 143-4). *Platinar*. *Platinat*. *Platinic*. *Platinít*. *Platinós*. I els compostos *platinoide*, *platinífer*, *platiniridi* i d'altres en *platino*.

*Platea* (d'un teatre), com el cast. *platea* [c. 1770], probablement pres del fr. *platiee*, de primer 'massís de fonaments que correspon a tota la base d'un edifici', derivat de *plat* 'aplatat, pla' (són falsejades les dades d'*AlcM*: ni hi ha *plàtea* sinó *plàtea* en llatí, ni vol dir 'pati' sinó 'carrer ample').

*Plató* 'llustrí', 'botó o bola de corretja' («per bolla de correja», *JMarç*, Aversó, 1222): «Les dones presents / --- / qui porten celles arcades / --- / van pintades e pinçades / --- / que no-ls fall sol un *plató*, / e qui van totes en joia / ---» en el poema I de les *Dones* d'Eiximenis, v. 31 (*EntreDL* I, 166); «La Güelfa e --- la abadessa --- començaren a metre-s a punt, axí que abans que la gent se levàs, a elles ja no fallia

*plató*», *Curial* (*NCL* III, 239); *platonar* [1400, *DAG.*].

El cast. *plateado* 'argentat', introduït per la nostra noblesa botifera del S. XVI, aconseguí certa penetració com a terme de joieria: «blanc com la neu ---; *plateado*: argenteus; color de plom ---», *OPou* (*TbPu.*, 317); després una mica catalanitzat: *plateada* 1546, *plateat* 1578, i *emplateat* acceptat en els romanços catalans: «pentinar-me mas pulseras / --- y a cada ala del barret - una rosa *emplateada*», S. XVII, reco. a La Llacuna; així com en la cobla tòpica: «Mare de Déu del Tallat - vós que esteu aquí tan alta / --- / Pica-moixons prop del riu, però més ho és La Plana, / lo Cové [Alcover] *emplateat*, La Sefa sobredaurada, / l'Aleixà ---», *MilàF* (*Romllo.*, 110B, 390.13); d'aquí el blanenc *emplateaiar* tr. «fer tornar com plata» (*JRuyra*, O. C., p. 379a, que l'usà a *La Parada* etc.), pensant sens dubte que el «pecat original» és quasi tan santificable en els mots com en els homes, i empolainant-lo amb una -a- no tan històrica.

*Plàtera* [*plàtera* Lab. 1840, 1864; -*era DAG.*], propi de la meitat Sud del Princ. i del P. Val. (accent oblidat *platera* en moltes de les dades de l'*AlcM*): «Vosté no ha sentit parlà de pixaós? —Home! exes *plateres* que posen debax des llits... —Pos a m'agüelo li dien *el Pixaó* y a matros mos conexen --- per es *Pixaós*. —M'alegre mol, onque Quito... pa una necessitat...», *Canyissaes*, 110; «--- la gran *plàtera* d'escarola groga i rissada», Puig Ferrater (*Cercle Màgic*, 380); *platerada* [*Escrig* 1851; val. = *platada* Princ., Renat, «El Camí», 14-iv-34], que segurament per mera casualitat tenim documentat des de molt abans que el primitiu (sembla amb caràcter d'adj. de semblança): «sis scudelles *platerades* e sis grealets»; «sis plats e sis escudelles *platerades*, de pes de deu onces la peça» en dos inv. lleidatans de 1491 (Lladonosa, *Montsuar*, pp. xxxii, xxxv).

Hi ha bona raó per creure que del romànic *plàtera* és manllevat el basc *platera* que ja figura traduïnt el cast. *plato* en el dicc. Basc-alabès de Landucci (segle XVI); per més que aquí la -a ha estat presa com article i se n'ha fet *plater* «plato; assiette» bisc., guip., lab. i anav., *plater sakon* «barreño» (*sakon* 'profundo') a Gernika i altres pobles S. i SE. de Biscaia: el manlleu romànic és flagrant a causa de *pl-* i també pel fet que és «de las pocas palabras que terminan en -r suave» (Azkue), ço que ja reconeix *Mitxelena* (*Fo. Hist. Vca.*), 334 com a prova de «préstamo».

El mot català té l'aire de ser un altre cas del sufix àton, com el de *càssera*/*casserola* (II, 616a47-b35), *pèrlera*, *mèrlera*, *súllera*, justament freqüent en formacions mossàrabs o del nostre Migjorn; però en aquest cas no faríem bé d'oblidar el ll. *patèra* «copa aplatada i ampla usada en els sacrificis» [*Plaute*], que justament ens consta usat en el culte mossàrab d'Occident: «fialas o *pataras* 'patillos o taxas equivalentes'» (Gómez Moreno, *Iglesias Mozárabes*, 314; Sánchez Alborno, *Est. de la Vida en León*, 185; Steiger, *Fs. Jud.* 1943, 651). Sembla, doncs, que sigui un descendent mossàrab d'aquest mot llatí que prengué la inicial *pl-* en ser catalanitzat o castellanitzat a Cast. del Nord (> bc.).